

Rosyjskie i białoruskie ćwiczenia wojskowe

Anna Maria Dyner

Zaangażowanie w wojnę na Ukrainie uniemożliwia Rosji kontynuowanie cyklu szkoleniowego sił zbrojnych, który realizowała od ich reformy rozpoczętej w 2009 r. Rosja koncentruje się natomiast na ćwiczeniach z Białorusią, co wskazuje, że pogłębianie integracji militarnej z tym państwem pozostaje priorytetem rosyjskiej polityki bezpieczeństwa. Celem Rosji jest też utrzymanie napięcia militarnego w pobliżu wschodniej flanki NATO.

Chaos informacyjny w sprawie przebiegu wspólnych rosyjsko-białoruskich manewrów Tarcza Związku (oficjalnie były zaplanowane na 22–26 września br.), odwołanie ćwiczeń Zapad oraz brak manewrów w Centralnym Okręgu Wojskowym, które powinny się w tym roku odbyć zgodnie z realizowanym od kilkunastu lat cyklem szkoleniowym, świadczą, że wysiłek związany z prowadzeniem wojny na Ukrainie uniemożliwia Rosji prowadzenie manewrów o znacznej skali i charakterze.

Tarcza Związku i ćwiczenia w Rosji. Tarcza Związku – realizowana naprzemiennie z ćwiczeniami Zapad – jest największym sprawdzianem stanu gotowości bojowej Regionalnego Zgrupowania Wojsk Białorusi i Rosji (RZW). Stanowi zwieńczenie dwuletniego okresu szkoleniowego RZW, odbywa się na terenie Rosji i, podobnie jak ćwiczenia Zapad, stanowiła zawsze okazję do demonstrowania białorusko-rosyjskiej współpracy wojskowej. Tegorocznej Tarczy Związku towarzyszył jednak chaos informacyjny. W lutym br. ćwiczenia zostały zaanonsowane przez Ministerstwo Obrony Białorusi, ale do dnia ich rozpoczęcia nie pojawiały się żadne informacje dotyczące ich planowanego przebiegu. Komunikaty rosyjskiego Ministerstwa Obrony wskazywały jednocześnie, że na jesień br. zaplanowano ćwiczenia Zapad, co byłoby istotną zmianą w stosunku do realizowanego dotychczas planu rosyjsko-białoruskich manewrów. Byłoby również naruszeniem schematu prowadzonych od 2009 r. sprawdzianów gotowości bojowej rosyjskich sił zbrojnych (SZ), które odbywały się co cztery lata w każdym okręgu wojskowym w stałej kolejności – Zachodni OW, Wschodni OW, Centralny

OW i Południowy OW. 4 września manewry Zapad zostały jednak oficjalnie odwołane przez ministra Siergieja Szojgu (który stwierdził, że Rosja prowadzi „ćwiczenia na Ukrainie”), a komunikaty o Tarczy Związku pojawiły się dopiero w dniu ich rozpoczęcia. Rosja i Białoruś nie podały scenariusza działań, liczby żołnierzy biorących w nich udział ani liczby sztuk wykorzystanego sprzętu. Można zatem wnioskować, że tegoroczna Tarcza Związku miała jedynie symboliczny charakter lub nie została przeprowadzona.

O problemach rosyjskich SZ świadczy też nieprzeprowadzenie w tym roku żadnych kompleksowych ćwiczeń będących sprawdzianem stanu ich gotowości bojowej. Dotychczasowy harmonogram manewrów wskazywał, że w 2023 r. powinny się odbyć w Centralnym OW, jednak ćwiczenia Centrum nawet nie zostały zapowiedziane. Jest to istotna zmiana w stosunku do [2019 r.](#), kiedy wzięło w nich udział 128 tys. żołnierzy, a scenariusz zakładał działania zbliżone do walki z tzw. Państwem Islamskim w Syrii. Jest to też zmiana w stosunku do ub.r., gdy mimo działań wojennych na Ukrainie Rosja zorganizowała manewry [Wschód](#), w których, wedle oficjalnych danych, wzięło udział 50 tys. żołnierzy.

Tym samym w 2023 r., po raz pierwszy od kilkunastu lat, w Rosji nie odbyły się manewry pełniące funkcję sprawdzianu stanu gotowości bojowej jej SZ, choć ćwiczenia w mniejszej skali są prowadzone. Oznacza to, że wojna na Ukrainie znacząco zmniejszyła zdolności rosyjskich SZ, a potencjał Centralnego OW został zmniejszony do poziomu,

BIULETYN PISM

który uniemożliwia przeprowadzenie tam pełnoskalowych manewrów.

Ćwiczenia na Białorusi. Równoległe z Tarczą Związku na poligonach zlokalizowanych w zachodniej części Białorusi (obwody brzeski, grodzieński i miński) odbyły się manewry SZ tego państwa, zrealizowane przez białoruskie dowództwo operacyjne północny-zachód, w których wzięło udział 5 tys. żołnierzy. W większości odbyły się poza poligonami i objęły ćwiczenia artylerii, lotnictwa, działań przeciw nieregularnym siłom zbrojnym, rozpoznania oraz współpracy z lokalnymi władzami. W obwodzie mohylewskim zorganizowano jednocześnie ćwiczenia dla wojsk obrony terytorialnej i niedawno powołanych sił samoobrony.

Ćwiczenia białoruskich SZ zostały poprzedzone manewrami Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ) Bojowe Braterstwo, które odbyły się na Białorusi w dniach 1–7 września br. Wzięło w nich udział 2,5 tys. żołnierzy z Białorusi, Kazachstanu, Kirgistanu, Rosji i Tadżykistanu (Armenia nie wysłała swoich żołnierzy) oraz 500 sztuk sprzętu wojskowego. Zgodnie ze scenariuszem „doszło do napaści na jedno z państw OUBZ, a przyczyną miały być roszczenia terytorialne innego kraju, sprzeczności historyczne, międzyetniczne, religijne i gospodarcze”. Założenia te przypominały ćwiczenia [Zapad 2021](#) i [Sojusznice Zdecydowanie 2022](#), co pokazuje, że zostały zaplanowane głównie na potrzeby Białorusi i Rosji, gdyż pozostali członkowie OUBZ koncentrują się na zagrożeniach innego rodzaju (głównie terroryzm, w tym islamski).

Podczas manewrów siły szybkiego reagowania OUBZ ćwiczyły m.in. prowadzenie rozpoznania, działań przeciw nieregularnym formacjom, desant linowy ze śmigłowców, naprowadzanie powietrzne oraz korektę ognia artyleryjskiego. Bojowemu Braterstwu towarzyszyły też inne działania sił OUBZ. W ramach Współdziałania przećwiczone m.in. rozpoznanie, wykrywanie baz nielegalnych grup zbrojnych, prowadzenie operacji psychologicznych, ataki powietrzne, zniszczenie nielegalnej grupy zbrojnej i przywrócenie kontroli na granicy. Dodatkowo przeprowadzono ćwiczenia Eszelon (zabezpieczenie logistyczne) i Poszukiwanie (ćwiczenia rozpoznania). Po raz pierwszy odbyło się również ćwiczenie Bariera angażujące wojska obrony przed bronią masowego rażenia.

Od 29 kwietnia 2022 r. na poligonach na całej Białorusi nieprzerwanie trwają ponadto białorusko-rosyjskie ćwiczenia o niewielkiej skali, które są sukcesywnie przedłużane. Są one częścią planu współpracy wojskowej Białorusi i Rosji, który zakładał, że w 2023 r. zorganizują one ponad 150 różnych ćwiczeń, a ich głównym zadaniem będzie zapewnienie zdolności obronnych Państwa Związkowego. Są

też ważnym elementem pogłębiania [integracji wojskowej](#) obu państw.

8 września br. Białoruś zawiesiła wypełnianie wobec Polski i Czech obowiązków wynikających z traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie (CFE). 6 października białoruskie władze ogłosiły ponadto plany budowy sieci rejonów umocnionych na zachodzie kraju.

Wnioski. Brak znaczących manewrów w trakcie letniego sezonu poligonowego wskazuje, że Rosja koncentruje wysiłek wojskowy na obronie swoich pozycji na Ukrainie, a rosyjskie siły zbrojne zostały osłabione do tego stopnia, że nie są w stanie zorganizować ćwiczeń szczebla strategicznego, ważnych m.in. z punktu widzenia szkoleniowego. Podważa to wizerunek rosyjskich SZ – w poprzednich latach szeroko zakrojone i opisywane manewry były ważnym elementem propagandowego i psychologicznego oddziaływania na rosyjskie społeczeństwo oraz na inne państwa. Nie można też wykluczyć, że rezygnacja z ćwiczeń Zapad i najpewniej również z Tarczy Związku jest konsekwencją opóźnień we wdrażaniu [reformy rosyjskiej armii](#), zapowiadanej w 2022 r. przez Siergieja Sojgu, która zakładała m.in. podział Zachodniego OW na Moskiewski i Leningradzki.

Rosja stara się jednocześnie utrzymać wizerunek najważniejszego sojusznika państw OUBZ, stąd istotny w porównaniu z innymi działaniami udział w manewrach Bojowe Braterstwo. Zaangażowanie w ćwiczenia z Białorusią pokazuje, że pogłębianie integracji militarnej z tym państwem pozostaje priorytetem rosyjskiej polityki bezpieczeństwa.

Prowadzone na Białorusi już od 75 tygodni ćwiczenia oniewielkiej skali świadczą z kolei, że władze tego państwa starają się utrzymywać swoje siły zbrojne w stanie ciągłej gotowości bojowej. Jest to element białoruskiej polityki wskazywania na jakoby nieustanne zagrożenie ze strony państw NATO (głównie Polski), któremu Białoruś we współpracy z Rosją musi się przeciwstawić. Jest to też element prowadzonej w ciągu ostatnich dwóch lat [militaryzacji społeczeństwa](#) białoruskiego. Działania te wraz z prowokacjami, takimi jak naruszenie przez białoruskie śmigłowce polskiej przestrzeni powietrznej w sierpniu br., są elementem rosyjsko-białoruskiej polityki stałego napięcia w stosunkach z NATO i wymuszania odpowiedzi państw Sojuszu, m.in. w postaci utrzymywania wzmocnionych kontyngentów wojskowych przy granicy z Białorusią. W najbliższych miesiącach należy spodziewać się kontynuacji ćwiczeń realizowanych przez białoruskie i rosyjskie SZ na zachodniej Białorusi.